

Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Opuz/Türkiye kararında, baba vurucu ve annesinin maruz kaldığı iddet karışında yetkili mercilerin etkisiz ve hareketsiz kalması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ihlali olarak kabul edilmiş ve asıl sorunun mevzuattan değil, söz konusu düzenlemelerin uygulamaya yansıtılmamasından kaynaklandığı da ifade edilmiştir.

İddetle etkin mücadele edilebilmesi için; ilgili bütün kurumların eylem güdüm içerisinde çalışanları, iddeti doğuran nedenlere odaklanılması ve ma duru koruyucu mekanizmaların yanında iddet uygulayan kişilere yönelik önleyici tedbirler üzerinde de yoğunlaşılması gerekmektedir. ÖN M'lerin görev ve sorumlulukları, özellikle önleyici sosyal hizmetlerin yürütülüp geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda, iddet ma durumun talebi üzerine konuya temas eden kolluk personeli ve ÖN M uzmanlarının vakayı titizlikle inceleyerek doğru tedbir kararları önermeleri önem arz etmektedir.

Diğer yandan, 6284 sayılı Kanun kapsamındaki ikâyet ve talepler sonrasında kolluk tarafından düzenlenen "Aile içi ve Kadına Karşı İddet Olay Kayıt Formu"nun mutlaka kullanılması ve olaya uygun olarak düzenlenmesi istenilmelidir. Zira durumun özelliğine göre verilecek tedbirlerin türü ve niteliği bu amaçla anılan form üzerinden belirlenmektedir.

Bilindiği üzere, 6284 sayılı Kanun esasen bir ceza veya ceza muhakemesi kanunu olmayıp, bu Kanun kapsamındaki kişilere yönelik iddetin önlenmesine dair tedbirlerin usul ve esaslarını düzenlemektedir. Suçlara ilişkin olarak genel usul ve güvenceler saklı kalmak üzere anılan Kanun, baba vuru üzerine süratle harekete geçilmesine yönelik ayrı bir usul öngörmektedir.

Öte yandan, 6284 sayılı Kanun uygulamaları yanında, çocuğun yüksek yararı ilkesi uyarınca vakanın özelliğine göre çocukların psikolojisi, sosyal yaşamı, eğitim hayatı ve ebeveynleri ile uygun ortamlarda ilişki kurabilmelerine de imkân tanıyan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu uyarınca uygun tedbir istemlerinde bulunulması hususu da gözetilmelidir.

Bu itibarla;

A) Aile içi ve kadına karşı iddet suçlarına ilişkin yürütülen soruşturmalarda;

1- Cumhuriyet baba savcılıkları bünyesinde, "Aile içi ve Kadına Yönelik İddet Bürosu" kurulması ve bu bürolarda çalışan Cumhuriyet savcılarının uzmanlaşmalarının sağlanarak zorunlu durumları dışında farklı işlerde görevlendirilmemesi ve sık iş bölümü de imkânli yapılmaması,

2- Cumhuriyet baba savcılıklarına yapılan ikâyet baba vurularında gerekli soruşturma işlemlerinin ikmali için müracaat evrakının doğrudan kollu a havalesinden kaçınılması, müracaat sahibinin Cumhuriyet savcısı tarafından ayrıntılı şekilde ifadesi alınarak ikâyet ve delillerinin açıklattırılması ve buna göre ikmali istenilen hususlar açıkça bildirilerek kolluk birimlerinin talimatlandırılması,

3- Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca verilen yetkilerin maddi gerçeğe ulaşmak için etkili şekilde kullanılması, soruşturma konusunu aydınlatmaya yarayacak her türlü bilgi, belge ve delilin zamanında, eksiksiz ve ayrıntılı şekilde toplanması,

4- Eylemlerle orantılı ceza muhakemesi koruma tedbirlerine baba vuru hususunun değerlendirilmesi; ma durum daha önce baba karşı ikâyetinin bulunup bulunmadığının mutlaka kontrol edilmesi, süregelen iddet vakalarının tespiti halinde üpheli hakkında zincirleme eylemlerle orantılı koruma tedbirlerine baba vuru hususunun da göz önünde bulundurulması,

5- Kural olarak gizli olan soru turma evresiyle ilgili ifade, tutanak, belge, ses ve video kaydı gibi delillerin internet ve sosyal medya gibi platformlarda paylaşılmasının önüne geçilmesi, kanuni zorunluluk nedeniyle gizli tutulan bilgilerin üçüncü kişilere verilmesinin, Türk Ceza Kanununun 285 inci maddesi uyarınca "Gizliliğin ihlali" suçundan sorumluluk doğurmasının bilinmesi,

6- Özel hayatın gizliliği, mahremiyet hakkı, lekelenmeme hakkı, kişisel verilerin korunması gibi temel hakların korunmasına önemle riayet edilmesi,

7- Mağdurun hayatı tehlikesinin bulunması halinde, talebinin bulunup bulunmadığına bakılmaksızın ya da amaç hakkının korunmasını sağlamak amacıyla 6284 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca geçici koruma altına alınma tedbiri hususunda karar verilmek üzere gereğinin takdiri için mülki amire bildirilmesi,

B) Tedbir karar ve uygulamalarında yukarıda belirtilen uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat hükümleri gözetilerek;

1- 6284 sayılı Kanun kapsamındaki iddet mağdurlarının vakasının özelliğine göre kaygı düzeylerinin yüksek olduğu durumlarda beyanlarının uzman eliyle adli görüşme odalarında alınması,

2- iddet gördüğü iddiası ile;

a) Cumhuriyet savcılığına müracaat eden kişilerin ayrıntılı beyanları alındıktan sonra, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca ayrıntılı sosyal ara tırma raporu talep edilmesi, bu amaçla alınan beyan dikkate alınarak uygun koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının istenilmesinde tereddüt edilmemesi,

b) Kolluk birimlerine müracaat eden kişiler hakkında "Aile Çi ve Kadına Karşı iddet Olay Kayıt Formu" nun eksiksiz şekilde ve titizlikle düzenlenmesinin istenilmesi ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden ayrıntılı sosyal ara tırma raporu talep edilmesi, bu amaçla olay kayıt formu dikkate alınarak uygun koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının istenilmesinde tereddüt edilmemesi,

c) Cumhuriyet savcılığı veya kolluk birimlerine müracaat eden kişilerin beyanları alındıktan sonra talebi hâlinde kolluk marifeti ile ÖN M'e gönderilmesi,

3- 6284 Sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca iddet mağduru ve iddet uygulayana yönelik; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimini, ekonomik ve psikolojik durumu ile iddet uygulayanın toplum açısından taşıdığı riski de ortaya koyan ayrıntılı sosyal ara tırma raporlarının mahkemeye sunularak uygun tedbirlere hükmedilmesi hususunda talepte bulunulması,

4- iddet mağduru hakkında koruyucu tedbirler yanında, iddet uygulayana yönelik önleyici tedbirlerin de gözetilmesi; özellikle öfke kontrolü, stresle başa çıkma, iddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranışları değiştirmeyi hedefleyen eğitim, danışmanlık, rehabilite, tedavi ve muayene gibi alternatif tedbirlerin de talep edilmesi,

5- Kişiyi güvenli hâle getirmesini gerektirecek şekilde korku ve çaresizlik içinde bırakacak ısrarlı bir takip söz konusu ise, mutlaka vakaya uygun tedbir istemlerinde bulunulması,

6- 6284 sayılı Kanun kapsamında taraflar hakkında tedbir isteminde bulunulurken, çocuğun üstün yararı ilkesi uyarınca çocukların psikolojisi, sosyal yaşamı, eğitim hayatı ve ebeveynleri ile uygun ortamlarda ileri kurabilmeleri de gözetilerek 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre de baba tarafından manlık tedbiri olmak üzere uygun tedbir kararlarının talep edilmesi,

7- a) 6284 sayılı Kanun kapsamında korunan kişiler bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağı anlaşıldığı hâlinde anılan Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca ilgilinin aydınlatılması amacıyla olarak kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin de iştirilmesi tedbiri hususunda bir karar verilmesi üzere hâkimden talepte bulunulması, bu kararın sadece korunan kişiye tebliğ edilmesi,

b) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin de iştirilmesi kararından beklenen amaç ve faydanın gerçekleşebilmesi için, kararın uygulanmasında gizlilik kuralına riayet edilmesi konusunda ilgililerin uyarılması, aksine davranışın Türk Ceza Kanununun 258 inci maddesi uyarınca “Göreve ilikin sırrın açıklanması” suçundan sorumluluk doğuracağı anı hatırlatılması,

8- Koruyucu ve önleyici tedbir taleplerinde bulunulurken, tedbir talep eden ve edilen hakkında daha önce baba tarafından bir tedbir kararı verilip verilmediği konusunda UYAP taraf tedbir kayıtlarının mutlaka sorgulanması,

9- a) Korunan kişiye yapılacak tebligatlarda ÖNEM’e ait adres bilgilerinin kullanılması hususunun dikkate alınması,

b) 6284 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliklerini ortaya çıkarabilecek bilgilerin ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgilerin resmi kayıtlarda gizli tutulması hususuna riayet edilmesi,

10- Hakkında tedbire hükmedilen kişilerin varsa yeni adres kayıtlarının alınması, vakanın özelliği ve tedbir kararlarının vasıf ve mahiyeti gözetilerek baba tarafından Tebligat Kanununun 2 nci maddesinde belirtilen “tehirinde zarar umulan kişi” kapsamında kolluk vasıtası ile tebligat olmak üzere, usulüne uygun şekilde farklı tebliğ yöntemlerine başvurulabileceğinin göz önünde bulundurulması,

11- Tedbir yükümlüsüne tedbire uyması gerekliliği ve tedbir kararının ihlâli durumunda zorlama hapsi gibi neticelerin hatırlatılarak, bu süreçte ayrı bir sosyal araştırmaların da yapılarak mahkeme tarafından verilen kararın gözden geçirileceği hususlarının bildirilmesi,

12- 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının, Kanunun amacı dikkate alınarak ivedilikle ve etkin bir şekilde uygulanması için;

a) Cumhuriyet savcılığınca önleyici ve koruyucu tedbir talebinde bulunulması hâlinde, mahkemece verilen tedbir kararlarının takip ve denetimi açısından ilgili kurumlara ve kolluğa iletilmesi için Cumhuriyet savcılığına gönderilmesi,

b) Kolluk birimleri, ilgili şahıs ya da mülkî amir tarafından doğrudan hâkim ya da mahkemeden talep edilen önleyici ve koruyucu tedbir taleplerinin Cumhuriyet savcılığı aracılığıyla kılınmaksızın gereği için doğrudan hâkim ya da mahkemeye gönderilmesi,

c) Önleyici tedbir kararlarının uygulanmasının kolluk birimleri marifeti ile izlenmesi,

ç) Tekrarlanan iddet olaylarına karşı gerekli önleyici ve adli müdahalelerin yapılması bakımından, soru turmanın başlangıcından infazın tamamlanmasına kadar tedbir uygulamalarının takibinin etkin bir şekilde yapılması,

d) Verilen tedbirlerin kararda öngörüldüğü şekilde yerine getirilip getirilmediğinin, sürenin bitimi beklenmeden 6284 sayılı Kanunla Kin Uygulama Yönetmeliğinin 35 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca titizlikle incelenmesi ve gereğine tevessül edilmesi,

e) Koruyucu ve önleyici tedbir taleplerinin kabulüne dair kararların, mahkeme tarafından iddet uygulayana ve korunan kişiye tebliğ edilmesi, talebin reddine dair kararların ise yalnızca talepte bulunana tebliğ edilmesi,

f) Korunan kişi hakkında barınma tedbirine hükmedilmesi hâlinde tebliğ yapılması için kararın ÖN M'e gönderilmesi,

g) Tedbirlere ilişkin başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine dair kararların ÖN M'e UYAP üzerinden bildirilmesi,

13- Hâkim tarafından verilen önleyici tedbir kararlarının tefhim veya tebliğ edilmemesi kararın uygulanmasına engel teşkil etmeyeceğinden, kararın infaz edecek birime teslim edildiği tarihte infazına başlanması,

14- Tedbir kararlarının ihlali nedeni ile zorlama hapsi kararı verilebilmesi için tebliğ evrakında "kararın gereklerine aykırı hareket edildiğinden zorlama hapsi uygulanacaktır" yönünde me ruhata yer verilmesi,

15- Zorlama hapsi kararlarının;

a) tiraz kanun yoluna tabi olması ve kesinlemeden infaz edilememesi hususları dikkate alınarak mahkeme tarafından ilgisine tebliğ edilmesi,

b) Açık Ceza infaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliğinin 8 inci maddesi uyarınca, kapalı ceza infaz kurumlarında infaz edilmesi gerektiği,

c) Koşullu salıverme ve denetimli serbestlik gibi infaz uygulamalarına konu edilemeyeceği,

16- 6284 Sayılı Kanununun 15 inci maddesi uyarınca ÖN M'lerden, tedbir kararlarının uygulanma sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor tanzim edilerek gönderilmesinin istenebileceği,

Konularında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.

Abdulhamit GÜL
Bakan